

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over de politiechef van de regionale eenheid
Den Haag.

Datum: 29 maart 2016

Rapportnummer: 2016/029

Aanleiding

De politie kreeg op 24 augustus 2012 een melding van geluidsoverlast en het afsteken van vuurwerk op een bekende overlastlocatie. Politieambtenaar X ging omstreeks 23.25 uur ter plaatse. Hij trof een groep jongeren aan en vertelde hen dat er een melding van overlast was geweest. Hij zou de jongeren om hun ID-bewijs hebben gevraagd en later hun ID-bewijs hebben gevorderd, hetgeen de jongeren ontkennen. Op twee jongeren na toonden zij hun ID-bewijs niet, waarna zij werden aangehouden wegens het niet voldoen aan de vordering om een ID-bewijs te tonen. De jongeren werden overgebracht naar het politiebureau en voorgeleid aan de hulpofficier van justitie.

Verzoeker L. had geen ID-bewijs bij zich en zou op het bureau alle medewerking hebben geweigerd. In opdracht van de hulpofficier van justitie werd L. voor nader onderzoek ingesloten. Hij werd de volgende dag om 10.02 uur in vrijheid gesteld. Verzoeker B. zou politieambtenaar X hebben uitgescholden voor "kankerjood" en werd de volgende dag na zijn verhoor om 11.33 uur in vrijheid gesteld. De overige jongeren werden binnen twee uur na hun aanhouding in vrijheid gesteld nadat er alsnog een ID-bewijs was getoond.

De officier van justitie legde de jongens strafbeschikkingen op, die na het aantekenen van verzet werden ingetrokken vanwege het ontbreken van voldoende wettig bewijs.

Verzoekers B., L. S., H., D1 en D2. waren het met de handelwijze van de politie niet eens en dienden ieder een aantal klachten in bij de politiechef. Deze klachten en ook de tekst van hun brieven waren nagenoeg identiek. Zij klaagden er onder meer over dat zij zonder aanleiding en onrechtmatig waren aangehouden en dat het proces-verbaal valselijk was opgemaakt.

De klachtbehandelaar verzocht verzoekers telefonisch contact met hem op te nemen onder vermelding van een aantal data en tijdstippen waarop hij bereikbaar was. Omdat de klachtbehandelaar hierop niets had vernomen, herhaalde hij dit verzoek. Hij schreef dat het zonder een mondelinge toelichting op de klacht en zonder deelname aan een bemiddelingsgesprek niet mogelijk was om de klacht zorgvuldig te behandelen.

Verzoeker L. reageerde per brief dat hij reeds eerder had aangegeven niet over een telefoon te beschikken en dat het wegens een overvolle agenda onmogelijk was om een bezoek te brengen aan het politiebureau. Hierbij werd gerefereerd aan eerdere bezoeken aan het politiebureau waarbij afspraken van de zijde van de politie niet werden nagekomen. Alle verzoekers lieten weten door eerdere ervaringen met de politie geen vertrouwen te hebben in de voorgestelde methode van klachtbehandeling en zij verzochten de klachtbehandelaar eventuele vragen schriftelijk voor te leggen.

De klachtbehandelaar stelde een aantal schriftelijke vragen aan verzoekers. Hun reacties waren nagenoeg identiek. Op de vraag waarom verzoekers vonden dat de aanhouding zonder aanleiding en onrechtmatig was, antwoordden verzoekers dat het Openbaar Ministerie (OM) ten aanzien van de beschuldigingen heeft aangegeven dat er geen bewijs is. Het zonder aanleiding opsluiten van burgers is verboden, aldus verzoekers. De

klachtbehandelaar vroeg verder welke delen van het proces-verbaal valselijk waren opgemaakt. Hierop antwoordden verzoekers dat het gehele proces-verbaal in strijd is met de werkelijkheid.

Het vertrouwen in de politie was herhaaldelijk ernstig geschonden, aldus verzoekers. Zolang de politie weigerde om zich publiekelijk voor haar optreden te excuseren, alle relevante registraties te corrigeren en de schade te compenseren, was een bemiddelingsgesprek volgens verzoekers niet aan de orde.

De klacht werd aan de klachtencommissie voorgelegd en verzoekers werden uitgenodigd voor een hoorzitting. Verzoeker L. liet schriftelijk weten dat hij niet bij de hoorzitting aanwezig zou zijn. Geen van de verzoekers verscheen ter zitting.

De klachtencommissie bracht advies uit aan de politiechef en overwoog onder meer het volgende. Gelet op de melding, het feit dat het een bekende overlastlocatie betrof en gelet op de aangetroffen situatie ter plaatse was het voor politieambtenaar X redelijkerwijs noodzakelijk voor de uitoefening van de politietaak de identiteit van de jongeren vast te stellen. Politieambtenaar X was dan ook bevoegd de inzage van hun ID-bewijs te vorderen.

De commissie was verder van oordeel dat de aanhouding en het ophouden voor onderzoek/identificatie rechtmatig en behoorlijk was aangezien er een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit (het niet voldoen aan de verplichting om een ID-bewijs ter inzage aan te bieden) bestond. Dat de officier van justitie uiteindelijk heeft besloten de strafbeschikkingen in te trekken omdat er naar zijn oordeel onvoldoende wettig bewijs was, doet daaraan niet af, aldus de commissie. De politiechef nam het advies van de klachtencommissie over en achtte de klachten ongegrond.

Verzoekers waren het hiermee niet eens en wendden zich tot de Nationale ombudsman. De ombudsman stelde een onderzoek in naar de kern van de klachten. Omdat de klachten en de daaropvolgende correspondentie van verzoekers aan de politie en de Nationale ombudsman nagenoeg identiek waren, heeft de ombudsman de klachten gebundeld in één onderzoek.

Klacht

Verzoekers klagen erover dat de politie hen op 24 augustus 2012 heeft aangehouden wegens het niet voldoen aan de vordering om een ID-bewijs te tonen.

Verzoekers klagen er voorts over dat de politie hen onrechtmatig van hun vrijheid heeft beroofd door hen op het politiebureau in te sluiten.

Bevindingen

Standpunt verzoekers

Verzoekers stellen dat zij zonder aanleiding zijn aangehouden, afgevoerd en ingesloten. Zij werden noch gevraagd noch gevorderd hun ID-bewijs te overhandigen. Het was juist de motoragent die ondanks herhaaldelijke verzoeken daartoe weigerde te voldoen aan zijn wettelijke plicht tot legitimatie. De motoragent pakte één van de jongens bij zijn keel en schreeuwde dat iedereen was aangehouden. Volgens verzoekers is het niet waar dat één van de jongens weg liep en dat de politieambtenaar hem om die reden beetpakte. Verzoekers stellen dat zij allen kalm bleven en dat zij de motoragent verzochten te kalmeren. Geen van de aanwezigen kwam met een hoop geschreeuw dan wel versnelde pas op de politieambtenaar af lopen. De aanhouding, het en plein public afvoeren en tenminste elf uren insluiten van verzoeker L., alsmede het opmaken van een proces-verbaal, zogenaamd op grond van de Wet op de Identificatieplicht (WID), zijn onrechtmatig. Het hele proces-verbaal is in strijd met de werkelijkheid en het Openbaar Ministerie heeft aangegeven dat er geen bewijs is, aldus verzoekers.

Proces-verbaal van aanhouding met betrekking tot verzoeker B.

Hierin staat vermeld dat politieambtenaar X naar een locatie werd gestuurd waar een groep jeugd voor overlast zou zorgen. De plaats waar de overlast zou plaatsvinden, was een voor politieambtenaar X bekende overlastlocatie, waar de wijkagent in het verleden vaak aandacht voor had gevraagd. Politieambtenaar X zag een groep van zo'n twaalf jongens in de leeftijd van ongeveer 18 tot 25 jaar oud staan. Hij parkeerde zijn motor en sprak de jongens aan en vroeg hen om hun ID-bewijs. Hij hoorde meerdere jongens gelijk schreeuwen "waarom moet je een ID?" Politieambtenaar X vroeg de groep nogmaals om hun ID-bewijs in verband met de melding. Hij zag dat iedereen bleef staan en niemand aanstalten maakte om een ID-bewijs te pakken. Politieambtenaar X zag dat iedereen om zich heen keek en doorging met praten met elkaar. Hij heeft alle aanwezigen gevorderd om hun ID-bewijs te overhandigen, hetgeen twee van de twaalf jongens deden.

Politieambtenaar X had assistentie ingeroepen aangezien hij alleen was. Hij zag dat één van de jongens (verzoeker S.) van hem en de groep wegliep. Politieambtenaar X liep naar verzoeker S. toe en zei hem dat hij moest blijven staan. Hij pakte verzoeker S. met zijn linkerhand beet bij zijn trui/vest en kon hem hierdoor daadwerkelijk staande houden. Politieambtenaar X hoorde meteen een hoop rumoer en geschreeuw achter zich en hoorde "laat hem los joh". De groep kwam op politieambtenaar X aflopen, waarop politieambtenaar X zijn pepperspray heeft getrokken en daarmee heeft gedreigd. De groep bleef hierop op afstand staan. Politieambtenaar X zag dat verzoeker B. hem aankeek en hoorde hem met luide stem "kankerjood" zeggen.

Op het moment dat de eerste surveillanceauto ter plaatse kwam, heeft politieambtenaar X de hele groep nogmaals gevorderd om een legitimatiebewijs te overhandigen, waaraan

niemand voldeed. Hierop heeft hij iedereen aangehouden voor het niet voldoen aan de vordering een ID-bewijs ter inzage aan te bieden. Politieambtenaar X voelde zich beledigd door wat verzoeker B. zei en heeft hem aangehouden ter zake belediging.

Mutatie

In een mutatie van 25 augustus 2012 staat een beschrijving van het voorval, die overeenkomt met het proces-verbaal van aanhouding met betrekking tot verzoeker B. Verder staat in de mutatie vermeld dat verzoeker L. geen ID-bewijs bij zich had en nergens aan mee wilde werken omdat de politie volgens hem onrechtmatig bezig was. Hij is voorgeleid en aangeboden aan de vreemdelingenpolitie. Met uitzondering van verzoekers B. en L. zijn de jongeren heengezonden met een mini-p.v. (bekeuring) ter zake de Wet ID. Verzoeker B. bleef vastzitten voor belediging en verzoeker L. voor de Wet ID/vreemdelingendienst.

Verklaringen afgelegd tijdens interne klachtprocedure

Politieambtenaar X

Politieambtenaar X heeft tegenover de klachtencommissie een verklaring afgelegd die in essentie overeenkomt met hetgeen hij in het proces-verbaal van aanhouding met betrekking tot verzoeker B. heeft vermeld. Verder heeft hij verklaard dat één van de jongeren hem vroeg of hij zijn legitimatie ook kon laten zien. Dit heeft S. door het gedrag van de jongeren niet kunnen doen.

Politieambtenaren C., B., V. (die later ter plaatse kwamen) en A. (chef handhaving)

Politieambtenaar C. heeft verklaard dat hij na een oproep "wagen erbij" ter plaatse is gegaan. Hij had niet gehoord dat zijn collega X een ID-bewijs van de jongeren vorderde. Hij hoorde wel dat zijn collega X tegen de jongeren zei dat zij waren aangehouden omdat zij niet hadden voldaan aan de verplichting op een eerste vordering hun legitimatiebewijs te tonen. De jongeren gaven aan niet mee te werken aan hun aanhouding en het vervoer naar het politiebureau. Ook politieambtenaar B. heeft verklaard dat hij ter plaatse niets heeft gehoord van wat zijn collega X tegen de jongeren heeft gezegd. Hij was daar uitsluitend voor het vervoer van de jongeren. Politieambtenaar V. heeft daarentegen verklaard dat hij ter plaatse zijn collega X tegen de jongeren heeft horen zeggen "bij deze vorder ik jullie legitimatiebewijs".

Politieambtenaar A. heeft onder meer verklaard dat dat er in 2010 een hardnekkig jeugdprobleem in de stad was. Door de jongerenwerker, de wijkagenten en de gemeente werd een aantal jongeren in beeld gebracht. Aan de ouders van ongeveer 40 jongeren werd een brief gezonden, waartegen vanuit deze groep weerstand kwam. Ook tijdens oud-en-nieuw misdroeg deze groep zich en moest de ME worden ingezet. Ook de klagers horen bij deze groep. In 2012 is geprobeerd een en ander te doorbreken en met buurtbewoners en jongeren is een samenwerking opgestart. Deze groep bleef zich echter verzetten. De groep negeerde uitnodigingen van de burgemeester en ook nu negeren zij de uitnodigingen voor de hoorzitting. Collega's worden tegengewerkt en uitgedaagd. De politie wil graag het gesprek met hen aangaan. De wijkagenten en ook de jongeren-

werker worden echter door hen genegeerd. Als zij een gesprek met hen willen aangaan, lopen de jongeren weg, aldus politieambtenaar A.

Verklaring politieambtenaar X

Politieambtenaar X heeft een verklaring afgelegd tegenover twee medewerkers van de Nationale ombudsman die grotendeels overeenkomt met hetgeen hij eerder over het incident heeft vastgelegd en verklaard.

Verder heeft hij verklaard dat het betreffende park een geschiedenis kent van veel overlast. Er was zelfs een noodverordening afgekondigd door de burgemeester, er stond een hek om het park en er was beveiliging. De wijkagenten hadden gevraagd om daar op te treden omdat er zoveel overlast was. Optreden houdt in dat de politie allereerst vaststelt of er daadwerkelijk sprake is van overlast. Omdat de groep niet altijd dezelfde samenstelling heeft, wil de wijkagent graag weten wie deel uitmaakt van de groep. Daarom controleert de politie bij overlastmeldingen het ID-bewijs van de betrokkenen en noteert zij hun gegevens, die van belang zijn voor de aanpak van de overlast.

Met een aantal van de jongeren had politieambtenaar X wel eerder contact gehad, ook naar aanleiding van overlastmeldingen op die locatie. Een enkeling kende hij ook bij naam. De jongens zijn geen criminelen, maar ze zorgen wel voor overlast.

Politieambtenaar X ging ter plaatse zoals bij iedere andere overlastmelding. Het was niet zijn bedoeling om de situatie te laten escaleren. Als hij had geweten dat hij de jongens zou aanhouden of als hij enorme problemen had verwacht, dan zou hij op voorhand twee auto's mee hebben laten rijden. X heeft verklaard dat hij bewust niet meteen het ID-bewijs van de jongeren heeft gevorderd om te voorkomen dat er een negatieve sfeer ontstond. Hij wist niet meer precies wat hij had gezegd, maar hij zegt altijd dat hij een ID wil zien in verband met een overlastmelding. De jongeren reageerden niet op zijn vraag, waarna hij hen heeft gevorderd hun ID te tonen.

Er was één jongen die weg wilde lopen. Politieambtenaar X heeft hem beetgepakt maar zeker niet bij zijn nek gepakt. De jongen liep wel degelijk weg voordat hij hem beetpakte. Nadat hij hem beet had gepakt, kwam de groep op hem af. Toen heeft hij gedreigd met pepperspray. Hij heeft het uiteindelijk niet gebruikt en de jongeren bleven op afstand. Hij heeft zijn collega's om assistentie gevraagd en gezegd dat hij met pepperspray in zijn handen stond. Nadat zijn collega's er waren heeft hij de jongens nog een keer gevorderd hun ID te tonen. Uiteindelijk hebben twee jongens wel hun ID getoond, waarna hij hen ook zijn legitimatie heeft getoond. De overige jongens werden toen al overgebracht.

Standpunt politiechef

De politiechef heeft de Nationale ombudsman laten weten bij zijn eerdere oordeel te blijven. Verder heeft de politiechef gesteld dat verzoekers deel uitmaken van een vriendengroep die in wisselende samenstelling met de politie in aanraking zijn gekomen. Verzoekers hebben in totaal 27 klachten over 8 klachtincidenten ingediend. Zij wilden allen uitsluitend schriftelijk contact tijdens de klachtbehandeling, waardoor het niet mogelijk is geweest om een bemiddelingsgesprek te houden. Zonder te hebben afgezegd zijn zij niet verschenen op de hoorzitting van de klachtencommissie.

Om de doelstelling van klachtbehandeling te kunnen bereiken, mag worden verwacht dat de politie alles in het werk stelt om de klacht op de meest zorgvuldige wijze te behandelen. De politiechef is van mening dat klachtbehandeling voor de klager geen vrijblijvendheid is en dat er enige inspanningsverplichting is om de klacht naar behoren af te kunnen handelen. Hieronder valt het geven van een toelichting op de ingediende klacht indien de klachtbehandelaar van mening is dat dit wenselijk is en het deelnemen aan een bemiddelingsgesprek om de doelstellingen van de klachtbehandeling te kunnen behalen. De politiechef acht het bij een schriftelijke behandeling van de klacht niet mogelijk om de klacht op zorgvuldige wijze af te doen. Daarnaast vereist deze werkwijze een onevenredige (administratieve) belasting van het ambtelijk apparaat. De politiechef vraagt de Nationale ombudsman dit mee te nemen in zijn onderzoek.

Reactie verzoekers

Verzoekers hebben gesteld dat het standpunt van de politiechef is ingegeven door onjuiste en onvolledige informatie. Zo stelt de politiechef dat verzoekers behoren tot een vriendengroep die de laatste jaren meerdere klachten heeft ingediend, terwijl het gaat om een kunstmatige groep die de politie doelbewust heeft gecreëerd. Verzoekers is als buurtgenoten hetzelfde overkomen en zij ageren daartegen. Zij zijn echter niet de enigen die zich de afgelopen jaren over de politie hebben beklagd.

Verder hebben verzoekers gesteld dat zij zich wel degelijk schriftelijk hebben afgemeld voor de hoorzitting. Dat zij enkel schriftelijk willen communiceren is juist, maar dat dit het gevolg is van het herhaaldelijk niet nakomen van afspraken en registreren van onjuiste gegevens. Verzoekers verwijzen naar een eerder standpunt van de Nationale ombudsman dat een klager niet verplicht is om met de politie in gesprek te gaan.

Nadere informatie politiechef

Nadat de Nationale ombudsman de politiechef om een proces-verbaal met betrekking tot de aanhouding van verzoeker L. heeft verzocht, heeft de politiechef laten weten dat er met betrekking tot die aanhouding geen proces-verbaal is opgemaakt. Een surveillance-eenheid heeft het ID-bewijs van L. bij zijn moeder opgehaald en toen na controle bleek dat het klopte, is hij in vrijheid gesteld. Dit is niet aangevuld in de registratie. Van een overdracht aan de vreemdelingpolitie bleek geen sprake te zijn geweest.

Verder heeft de politiechef de ombudsman een afschrift verstrekt van het proces-verbaal van verhoor van verzoeker B. Hieruit blijkt dat dit verhoor op 25 augustus 2012 om 9.02 uur is beëindigd. De ombudsman heeft de politiechef gevraagd wat er is gebeurd tussen het moment dat het verhoor werd beëindigd (9.02 uur) en het moment dat verzoeker B. in vrijheid werd gesteld (11.33 uur).

De politiechef heeft laten weten dat de processen-verbaal met betrekking tot de aanhouding van verzoeker B. naar de ZSM¹ zijn gemaild waar de beslissing is genomen verzoeker B. een strafbeschikking op te leggen. Na het uitreiken van die strafbeschikking is verzoeker B. in vrijheid gesteld.

Op de vraag van de Nationale ombudsman om het meldkamergesprek te beluisteren dat politieambtenaar X op 24 augustus 2012 rond 23.20 uur heeft gevoerd en waarbij hij om assistentie heeft verzocht, heeft de politiechef aanvankelijk laten weten dat het betreffende gesprek niet is opgeslagen. Later bleek dit gesprek er toch te zijn, waarna de Nationale ombudsman het gesprek heeft beluisterd. Uit de gesprekken die met de meldkamer zijn gevoerd blijkt dat politieambtenaar X de meldkamer vraagt of zij nog een auto voor hem hebben. Hij geeft aan dat hij een mannetje of 15 heeft, die allemaal geen ID willen tonen. De meldkamer laat twee auto's uit de noodhulp ter plaatse gaan. Na zes minuten zegt politieambtenaar X tegen de meldkamer "laat ze maar een beetje doorrijden", waarop de noodhulp de opdracht krijgt "te knallen, en die kant op te gaan".

Nadere reactie verzoekers

Verzoeker L. heeft gesteld dat het niet juist is dat de politie zijn ID-bewijs bij hem thuis heeft opgehaald.

Verder hebben verzoekers gesteld dat de plaats waar het voorval heeft plaatsgevonden, onder constant cameratoezicht staat. Op herhaaldelijk verzoek om die beelden veilig te stellen is nimmer een reactie gekomen dan wel actie ondernomen, aldus verzoekers. Deze camerabeelden zijn volgens verzoekers ontlastend voor hen.

Nadere reactie politiechef

De politiechef heeft de Nationale ombudsman desgevraagd laten weten dat niet meer achterhaald kan worden of er een ID-bewijs van verzoeker L. is getoond en dat een en ander helaas niet is vastgelegd.

Verder heeft de politie gesteld dat de betreffende camera's in opdracht van de gemeente zijn geplaatst en werden uitgekeken dan wel opgeslagen door een particuliere beveiligingsdienst. De beelden zijn inmiddels overschreven. De politie heeft in het geheel geen bemoeienis met de beelden gehad. De klachtbehandelaar heeft niet terug kunnen vinden of verzoekers eerder om het beeldmateriaal hebben verzocht.

¹ ZSM staat voor het daadkrachtig, snel, passend en efficiënt aanpakken van veel voorkomende criminaliteit. Binnen de ZSM werken het Openbaar Ministerie, de politie en ketenpartners zoals de reclassering met elkaar samen. Na aanhouding van een verdachte wordt zo spoedig mogelijk over het afdoeningstraject beslist. Waar mogelijk wordt direct een afdoeningsbeslissing genomen en wordt een betekenisvolle interventie uitgezet, waarbij verdachten een passende reactie krijgen, recht wordt gedaan aan de positie van slachtoffers en waarbij de buurt merkt hoe snel daders worden gecorrigeerd.

Beoordeling

Ten aanzien van de aanhouding

Het redelijkheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties de verschillende belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is.

Voor de beoordeling van de vraag of de politie verzoekers in redelijkheid kon aanhouden, is van belang of verzoekers konden worden aangemerkt als verdachte van een strafbaar feit in de zin van artikel 27 Sv. (zie Achtergrond). Iemand kan slechts als verdachte worden aangemerkt indien er sprake is van een redelijk vermoeden van schuld. Dat vermoeden van schuld dient te steunen op specifieke feiten of omstandigheden van het geval en dit dient bovendien naar objectieve maatstaven gezien redelijk te zijn. Het is dus geen vereiste dat er op het moment dat wordt besloten om al dan niet tot aanhouding over te gaan, ook al vast staat dat die persoon het gestelde strafbare feit ook daadwerkelijk heeft begaan. Een redelijke verdenking is voldoende om tot aanhouding over te gaan

In de Wet op de identificatieplicht (zie Achtergrond) is de verplichting opgenomen om een identiteitsbewijs te tonen. Een belangrijke beperking is opgenomen in artikel 8 Politiewet. De vordering mag alleen worden gedaan voor zover dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitoefening van de politietaak. Dit is verder uitgewerkt in een richtlijn, opgesteld door het College van procureurs-generaal. Hierin staat onder meer een niet limitatieve opsomming van situaties beschreven waarin er aanleiding voor de politie kan zijn om inzage in een identiteitsbewijs te vorderen. Een van die situaties doet zich voor bij hangjongeren die overlast veroorzaken in de openbare ruimte.

In deze situatie had de politie een overlastmelding gekregen en trof politieambtenaar X jongeren aan op een bekende overlastlocatie. Naar het oordeel van de ombudsman was er voldoende reden om de jongeren om hun ID-bewijs te vragen. Op die wijze kan de politie inzicht krijgen in de samenstelling van de overlast gevende groep en kan zij daarop – al dan niet in samenwerking met ketenpartners – actie ondernemen.

Verzoekers stellen dat politieambtenaar X hen noch om hun ID-bewijs heeft gevraagd noch heeft gevorderd dat zij hun ID-bewijs ter inzage moesten aanbieden en dat zij zonder aanleiding zijn aangehouden. Er zijn geen camerabeelden van het voorval (meer) beschikbaar, zodat de ombudsman deze niet bij zijn oordeel kan betrekken.

Desondanks acht de Nationale ombudsman verzoekers stelling niet aannemelijk. Het is onwaarschijnlijk dat politieambtenaar X zonder enige reden tot aanhouding over is gegaan, terwijl hij een groep van twaalf jongeren tegenover zich had staan en zelf alleen was. Verder blijkt uit de meldkamergesprekken dat politieambtenaar X om een auto heeft gevraagd, aangezien hij een groep tegenover zich had die geen ID-bewijs wilde tonen. Bovendien heeft politieambtenaar V. verklaard dat hij heeft gehoord dat zijn collega X de jongeren vorderde hun ID-bewijs te tonen. Voorts is gebleken dat twee jongens uit de

groep niet zijn aangehouden omdat zij hun ID-bewijs wel hebben getoond. Kennelijk heeft politieambtenaar X dus wel een ID-bewijs gevorderd.

Nu de jongeren geen gevolg gaven aan de vordering hun ID-bewijs te tonen, konden de jongeren in alle redelijkheid worden verdacht van het niet voldoen aan de ID-plicht en was er voldoende aanleiding om de jongeren aan te houden. Dat het Openbaar Ministerie de strafbeschikkingen wegens het niet voldoen aan de ID-plicht later heeft ingetrokken wegens het ontbreken van voldoende wettig bewijs doet hieraan niet af. Met dit sepot is de verdenking immers niet komen te vervallen. De politie heeft het redelijkheidsvereiste niet geschonden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten aanzien van de vrijheidsbeneming

Het evenredigheidsvereiste houdt in dat de overheid een middel kiest om haar doel te bereiken dat niet onnodig ingrijpt in het leven van de burger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit houdt in dat de politie de werkwijze dient te kiezen die voor de burger het minst bezwarend is en die een zo gering mogelijke inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer.

Ingevolge artikel 61 van het Wetboek van Strafvordering mag een verdachte in beginsel niet langer dan zes uren worden opgehouden voor onderzoek (zie Achtergrond). Tijdens het ophouden voor onderzoek vindt het verhoor plaats. Op grond van het vierde lid van dat artikel wordt de tijd tussen middernacht en negen uur 's ochtends niet meegerekend. Onder ophouden in het belang van het onderzoek wordt ingevolge het derde lid ook verstaan het aan de verdachte uitreiken van mededelingen over de strafzaak.

De termijn van zes uren is een uiterste termijn en is bestemd voor onderzoek. Als het onderzoek binnen die termijn is beëindigd, zal dan ook onmiddellijk daarop een beslissing moeten worden genomen over de invrijheidstelling van de verdachte of over de toepassing van een ander dwangmiddel.

Omdat L. op het politiebureau alle medewerking weigerde zou hij zijn overgedragen aan de vreemdelingenpolitie. Nadat de ombudsman nadere informatie had opgevraagd bij de politiechef, bleek er van een feitelijke overdracht aan de vreemdelingenpolitie geen sprake te zijn geweest. De surveillance-eenheid zou volgens de politie bij de moeder van L. een ID-bewijs hebben opgehaald en nadat deze was gecontroleerd en bleek te kloppen, is verzoeker L. om 10.02 uur in vrijheid gesteld. Dat zijn ID-bewijs door de politie is opgehaald, wordt door verzoeker L. bestreden. De Nationale ombudsman acht het zeer onzorgvuldig dat hierover niets is geregistreerd, dat in de mutatie onjuiste informatie vermeld staat én dat er ten aanzien van L. geen proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt. Desondanks heeft de politie L. ruim binnen de gestelde termijn van zes uren (gerekend vanaf 9.00 uur 's ochtends) in vrijheid gesteld en niet is gebleken dat hij langer dan noodzakelijk is opgehouden.

Verzoeker B. werd ervan verdacht politieambtenaar X te hebben uitgescholden en is de volgende dag verhoord. Hij is na zijn verhoor, dat om 9.02 uur is beëindigd, om 11.33 uur

in vrijheid gesteld. Gebleken is dat de zaak na het verhoor naar de ZSM is gemaild, waar de beslissing is genomen de zaak af te doen met een strafbeschikking. Nadat aan verzoeker B. een strafbeschikking is uitgereikt, is hij in vrijheid gesteld. Gelet op het derde lid van artikel 61 Wetboek van Strafvordering, waaruit blijkt dat het aan de verdachte in persoon uitreiken van een strafbeschikking ook onder ophouden in belang van het onderzoek valt, is ook B. ruim binnen de termijn van zes uren in vrijheid gesteld en is niet gebleken dat hij langer dan noodzakelijk is opgehouden.

De overige verzoekers zijn binnen twee uur in vrijheid gesteld nadat zij alsnog een ID-bewijs hebben getoond. Zij zijn heengezonden met een mini-p.v. (bekeuring) ter zake de Wet ID. Deze invrijheidstelling heeft na middernacht plaatsgevonden. Ook hier is niet gebleken dat verzoekers langer dan noodzakelijk zijn opgehouden.

Nu alle verzoekers binnen de wettelijke termijn in vrijheid zijn gesteld en niet is gebleken dat zij langer dan noodzakelijk zijn opgehouden, heeft de politie het evenredigheidsvereiste niet geschonden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten slotte

De Nationale ombudsman heeft de indruk gekregen dat de relatie tussen verzoekers en de politie ernstig is verstoord. Verzoekers hebben hun vertrouwen in de politie op enig moment verloren en hebben er vanaf dat moment voor gekozen om zich in de klacht-procedure formeel op te stellen, waarbij zij elke vorm van persoonlijk contact uit de weg gaan. Wanneer het zo is dat de politie in het verleden bepaalde afspraken niet is nagekomen, dan kan de ombudsman zich voorstellen dat verzoekers daarmee het vertrouwen in de politie zijn kwijtgeraakt. In een dergelijke situatie zou juist een (bemiddelings)gesprek een goed middel kunnen zijn om dat vertrouwen te herstellen. Maar zoals verzoekers zelf stellen, zijn zij niet verplicht om mee te werken aan een bemiddelingsgesprek.

Hoewel het verzoekers' goed recht is om persoonlijk contact uit de weg te gaan, bemoeilijkt een dergelijke opstelling de klachtbehandeling. Bovendien kan uit het gedrag van verzoekers worden afgeleid dat zij de klachtbehandeling proberen te frustreren. Het is immers ongeloofwaardig dat verzoekers niet in het bezit zijn van een telefoon waardoor telefonisch contact onmogelijk is. En dat het vanwege een drukke agenda onmogelijk is om een afspraak te maken, is al evenmin geloofwaardig. Het op papier vragen laten stellen door de klachtbehandelaar omdat verzoekers niet wensen deel te nemen aan een intakegesprek (al dan niet telefonisch) is niet bepaald constructief omdat niet meteen kan worden doorgevraagd. Zeker niet wanneer de klachtbehandelaar op papier bijvoorbeeld de vraag stelt welke delen van het proces-verbaal valselijk zijn opgemaakt en daarop als antwoord krijgt dat het gehele proces-verbaal in strijd is met de werkelijkheid. Op deze wijze, waarbij het onduidelijk is wat de exacte klacht is, is het ondoenlijk om de klacht op een zorgvuldige en constructieve wijze te behandelen. Bovendien wordt de klachtbehandelaar met onevenredig veel werk belast, zeker gezien het feit dat verzoekers (in wisselende samenstelling) meerdere klachten over verschillende incidenten bij de politie hebben ingediend.

Het doel van klachtbehandeling is drieledig: het herstel van vertrouwen, het oplossen van een probleem en het leren van gemaakte fouten. Op de wijze zoals klachtbehandeling ten aanzien van deze verzoekers nu plaatsvindt, wordt geen van de drie doelstellingen behaald. De Nationale ombudsman vindt het dan ook niet onredelijk als de politiechef enige medewerking van verzoekers vraagt, alvorens de klacht in behandeling te nemen. Deze medewerking kan bestaan uit het deelnemen aan een intakegesprek, het deelnemen aan een bemiddelingsgesprek en/of het aanwezig zijn bij een hoorzitting van de klachtencommissie. Zolang verzoekers hieraan geen medewerking wensen te verlenen, hoeft de politiechef de klachten naar het oordeel van de ombudsman niet in behandeling te nemen.

Conclusie

De klachten over de politie-eenheid Den Haag, die worden aangemerkt als een gedraging van de politiechef van de eenheid Den Haag, zijn niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Achtergrond

Artikel 27, eerste lid, Wetboek van Strafvordering

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit."

Artikel 8a Politiewet

"Een ambtenaar van politie aangesteld voor de uitvoering van de politietaak, is bevoegd tot het vorderen van inzage van een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht van personen, voor zover dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitoefening van de politietaak."

Artikel 2 Wet op de identificatieplicht

"Een ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, is verplicht op de eerste vordering van een ambtenaar als bedoeld in artikel 8 van de Politiewet 2012 of artikel 6a van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten, een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 ter inzage aan te bieden."

Aanwijzing uitbreiding identificatieplicht (van 14 december 2009) van het College van Procureur-generaal

"2.1. Situaties waarin uitoefening van de controlebevoegdheid aangewezen kan zijn

Tijdens de parlementaire behandeling van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht is benadrukt dat de bevoegdheid van de ambtenaar van politie, zoals verwoord in het nieuwe artikel 8a van de Politiewet 1993 of artikel 5:16a Awb, alleen mag worden toegepast in het kader van een redelijke taakuitoefening.

De volgende, geenszins uitputtend bedoelde, opsomming noemt een aantal situaties waarin identiteitscontrole aangewezen kan zijn.

- een auto rijdt 's nachts rond op een industrieterrein;
 - er vindt op straat of in een café een schietpartij plaats en het is relevant voor het onderzoek om de identiteit van (mogelijke) getuigen vast te stellen;
 - in een groepje bekende dealers duikt een onbekende op;
 - hangjongeren veroorzaken overlast in de openbare ruimte;
- (...)"

Artikel 61 Wetboek van strafvordering

"1. Indien de verdachte niet overeenkomstig artikel 57 in verzekering wordt gesteld, noch overeenkomstig artikel 60 voor de rechter-commissaris wordt geleid, wordt hij in vrijheid gesteld, tenzij hij op bevel van de officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte is geleid of die zelf de verdachte heeft aangehouden, voor ten hoogste zes uren wordt opgehouden voor onderzoek. Tijdens het ophouden voor onderzoek wordt de verdachte gehoord.

2. Indien de ophouding met het oog op het vaststellen van de identiteit plaatsvindt, kan ten aanzien van een verdachte ten aanzien van wie verdenking bestaat ter zake van een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten de in het eerste lid genoemde termijn van zes uren, op bevel van de officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte is geleid of die zelf de verdachte heeft aangehouden, eenmaal met ten hoogste zes uren worden verlengd.

3. Ophouding als bedoeld in het eerste en tweede lid vindt plaats in het belang van het onderzoek, waaronder mede wordt verstaan het belang van het aan de verdachte in persoon uitreiken van mededelingen over de strafzaak.

4. Voor de berekening van de in het eerste en tweede lid bedoelde termijnen wordt de tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens niet meegerekend.

(...)